

ORGANIZAREA STIINȚIFICĂ A CREAȚIEI

astfel de problemă este mult mai complicată și mai dificilă decât ar părea la simpla ei enunțare. Fiecare teatru își are istoria și viața sa proprie, cu sarcini adaptate profilului său, deși, în esență, utilizând aceleași mijloace, toate teatrele urmăresc aceleași țeluri.

În acest articol, care nu are pretenția să rezolve toate aspectele acestei probleme, vom dezbate doar laturile ei principale, alți comune tuturor teatrelor, cât și legate de viața concretă a Teatrului Național din Iași.

* * *

Repertoriul rămâne problema principală în activitatea unui teatru, iar directorul este răspunzător de felul cum știe să satisfacă exigențele tot mai înalte ale publicului, ținând seama de posibilitățile optime de acoperire a rolurilor de către membrii colectivului din teatru și de necesitatea echilibrării genurilor de spectacole aflate pe afiș. Neîndoielnic, o condiție sine qua non este înscrierea în repertoriu a unor piese contemporane românești, cu o înaltă valoare artistică. Repertoriul este imaginea fidelă a stilului și profilului, definit sau în dezvoltare, al teatrului respectiv. El reprezintă nivelul de viață spirituală a teatrului, precum și ambianța spirituală a spectatorilor.

Iașul are un public extrem de exigent. El s-a format datorită activității Teatrului Național ieșean — cu îndelungata și rodnică sa existență —, datorită calității spectacolelor prezentate pe scena acestui teatru.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, ca teatrul cel mai vechi din țara noastră, are, în chip hotărît, obligația de a se încadra într-o activitate ascendentă. De aceea, și repertoriul său trebuie să cuprindă, în fiecare stagiune, tot ce este mai bun în dramaturgia națională și mondială.

În stagiunea trecută, un spectacol deosebit poate fi considerat cel cu drama lui Shakespeare, *Richard al III-lea*. Într-adevăr, pentru realizarea ei optimă pe scenă, lucrarea pretinde un efort accentuat, cu atât mai mult cu cât cinematografia engleză

a realizat cu această piesă o creație excepțională, iar spectatorul este dispus să judece montările din teatru prin comparație cu cele din filme. Prin rezolvarea judicioasă a dificultăților pe care le ridică drama shakespeariană, prin valoarea interpretelor din cadrul colectivului actoricesc al Teatrului Național din Iași, acest spectacol a căpătat cea mai mare pondere în repertoriul stagiunii trecute. Un rol de prim ordin a izbutit tânărul actor Constantin Dinulescu, interpretându-l pe Richard al III-lea. Spectacolul se înscrie în mod firesc în repertoriul permanent al teatrului.

Tot în această categorie de spectacole considerăm *Febre* de Horia Lovinescu, *Furtuna* de Ostrovski și, în chip deosebit, *Bulevardul Leningradului* de I. Stock. Susținem afirmațiile noastre prin aceea că fiecare piesă reprezintă o valoroasă creație literară, că fiecare spectacol în parte a fost bine realizat — interpretările actoricești ridicându-se la un nivel înalt și bucurându-se, deci, de multă popularitate în rândul spectatorilor.

Sperăm ca spectacolele acestei stagiuni să obțină și ele aprecierea spectatorilor. *Răzvan și Vidra* de B. P. Hașdeu și *Steaua polară* de Sergiu Fărcășan, a căror premieră a avut loc, au fost lucrate sub semnul acestui deziderat. Notăm printre proiecte *A 12-a noapte* de Shakespeare și *Vrăjitoarele din Salem* de Arthur Miller. Prin tematica distinctă, prin stilul specific și problemele interesante și variate, fiecare din aceste piese oferă largi posibilități de afirmare actorilor. Și, ca o inițiativă aparte — la a cărei realizare lucrăm intens — un festival de tragedie antică, care va cuprinde: *Prometeu înălțuit* de Eschil, *Antigona* și *Troienele* de Euripide, *Oedip Rege* de Sofocle.

Desigur, dezideratele artistice ale Teatrului Național din Iași trebuie realizate de un bun colectiv, existent în acest teatru, sub îndrumarea unui bun colectiv de regizori.

Piesa cu problematica cea mai actuală — aceea a luptei împotriva influențelor ideologiei burgheze contemporane —, și anume *Steaua polară* de Sergiu Fărcășan, a fost prezentată în premieră la 19 octombrie 1963. Ea exprimă cu multă veridicitate lupta dintre concepția perimată despre lume și viață și concepția nouă, înaintată — în rândul unor lucrători științifici din societatea noastră în drum spre socialism.

Au început și repetițiile cu piesa *A 12-a noapte* de Shakespeare. Cu acest spectacol și cu drama *Richard al III-lea*, precum și cu o eventuală reluare a comediei *Visul unei nopți de vară*, Teatrul Național din Iași va sărbători aniversarea a 400 ani de la nașterea titanului Renașterii, William Shakespeare.

Acestea sînt sarcinile mai importante care stau în fața colectivului actoricesc ieșean. Pentru viitorii cinci ani, dorim să acordăm locul cuvenit în repertoriul pieselor din dramaturgia clasică românească. Vom avea în vedere opera lui Vasile Alecsandri, pe care teatrul nostru este obligat, prin tradiție, să o valorifice, întrucît „bardul de la Mircești” a fost unul dintre primii conducători ai scenei ieșene și unul dintre inițiatorii teatrului românesc. Dintre creațiile dramatice ale lui Caragiale vor trebui reluate spectacolele care s-au bucurat de succes pe scena Naționalului ieșean: *O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă*.

De asemenea, ne preocupăm includerea în repertoriu — în următorii cinci ani — a unor lucrări din antichitatea greacă: Sofocle, Euripide; a unor opere valoroase din clasicii universali: Shakespeare, Goethe, Shaw, Ibsen, eventual Goldoni și Lope de Vega, Tolstoi (piese sau dramatizări), Gorki, Ostrovski.

Repertoriul nostru permanent cuprinde următoarele piese: *Chirița în provincie*, *O scrisoare pierdută*, *Căruța cu paiațe*, *Povestea Unirii*, *Mutter Courage*, *Richard al III-lea*, *Peripeziile bravului soldat Svejk*. Aceste spectacole vor fi reprezentate pe scena noastră atîta timp cît rolurile principale vor fi interpretate în mod satisfăcător (de exemplu: *Chirița*, *Mutter Courage*). Asigurarea unui repertoriu permanent este posibilă numai în funcție de această condiție. Dar lista de spectacole poate fi mereu lărgită: de pildă, acum sperăm să-i adăugăm reușitul spectacol *Răzvan și Vidra*, pentru că socotim că baza repertoriului permanent trebuie să o constituie piesele clasice și contemporane românești.

Directorul de teatru este răspunzător și de colaborarea cu autorii dramatici. Orașul Iași este unul din puternicele centre culturale ale țării noastre. Există la Iași o tradiție scriitoricească bine constituită (mai puțin în domeniul dramaturgiei), care trebuie fructificată. În acest sens, scriitorii din Iași au fost invitați la consfătuiri cu conducerea Teatrului Național. Până în prezent, ca rod al acestei colaborări, am prezentat — cu mult succes —, în stagiunea trecută, piesa *Grădina cu trandafiri* a lui Andi Andrieș. Cu același autor lucrăm la o nouă comedie, intitulată *Atenție, sens unic!*, pe care sperăm să o putem prezenta încă în această stagiune. Întrucât teatrul nostru este profund interesat în achiziționarea unor piese contemporane de reală valoare literară, considerăm că este de datoria scriitorilor ieșeni să ajungă la încheierea unor opere dramatice de genuri variate; colaborăm în acest sens cu Ion Istrati, Nicolae Țatomir. Am dori, de asemenea, să valorificăm dramatizarea lui G. Vasilescu după romanul lui M. Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*.

* * *

Ridicarea nivelului artistic al colectivului, creșterea măiestriei tineretului actoricesc nu sînt numai răspunderi cu caracter general și de durată, ci sarcini concrete și imediate. Teatrul Național din Iași are, în această direcție, o boagă tradiție progresistă. Astăzi încă, cele mai bune teatre din țara noastră au în colectivele lor actori talentați și bine pregătiți care și-au făcut ucenicia și s-au ridicat pe înalte culmi de creație tocmai la Teatrul Național din Iași. Este necesar să se continue aceste bune tradiții progresiste și să fie dezvoltată arta actorului pe linia principiilor realismului socialist și mai departe în cadrul colectivului nostru.

Succesele obținute chiar în stagiunea trecută vădesc preocuparea pentru creșterea neîncetată a nivelului de pregătire profesională și culturală al actorilor.

Noi manifestăm o atenție deosebită față de tineri, față de generația de miine, care va prelua și va continua măiestria artistică a înaintașilor. Menționarea unor rezultate pozitive, consemnate în cronicile dramatice, certifică tocmai această afirmație. Ea confirmă și perfecta colaborare între generațiile de actori, care face ca spectacolele teatrului nostru să aibă un interesant aspect de veridicitate și omogenitate. Astfel, în spectacolul *Febre* s-au evidențiat tinerii: Margareta Pogonat, Boris Olinescu, Cornelia Gheorghiu și Virgiliu Costin. În *Bulevardul Leningradului* de I. Stock, alături de actori vîrstnici ca George Popovici, Anny Braeski, artiști emeriți, Nicolae Veniaș, s-au evidențiat în mod deosebit Cornelia Gheorghiu, Valentin Ionescu, Marcel Finchelescu. În *Richard al III-lea*, protagonistul, Constantin Dinulescu, a dovedit calități artistice deosebite. Dintre tineri s-au remarcat și Adina Popa, Dorin Varga, după cum dintre vîrstnici s-au distins în mod deosebit Margareta Baci, Anny Braeski, Valeriu Burlacu, Aurel Vizitiu.

În *Grădina cu trandafiri* de Andi Andrieș s-au evidențiat tinerii: Cristina Deleanu, Valentin Ionescu, Cornelia Gheorghiu, Nicolae Modval, iar dintre vîrstnici Rella Ghișescu și I. Schimbischi.

În *Furtuna* de A. N. Ostrovski, rolurile principale au fost interpretate de tinerii: Cornelia Gheorghiu (Caterina), Boris Olinescu (Boris), Cristina Deleanu (Varvara), Sergiu Tudose (Cudriaș), Teofil Vilcu (Kulighin), alături de actori ca: Elena Foca, Rella Ghișescu și alții.

În *Adam și Eva* de A. Baranga o interpretare foarte bună au dat Virgil Raiciu (Adam) și Margareta Pogonat (Eva), alături de excelenta interpretare a lui Ștefan Dăncinescu (Manolache).

Interpretări valoroase au putut fi înfîlțite în spectacolul *Capul altora* de Marcel Aymé: tinerii Dorin Varga (Valorin), Adrian Tuca (Dujardin), precum și Carmen Barbu, Valea Marinescu, Mihai Grosariu, M. Finchelescu. O interesantă compoziție a fost aceea a lui Traian Ghișescu (Fripon).

În toate spectacolele Teatrului Național din Iași, tineretul s-a afirmat cu multă vigoare în roluri importante. El este ajutat cu toată seriozitatea de întreaga pleiadă a actorilor vîrstnici. Acest lucru vădește că în Teatrul Național din Iași s-a creat un climat adecvat unei activități de rodnică colaborare între generații.

Dezvoltarea profesională este stimulată și de variatele roluri pe care urmează să le interpreteze actorii de la teatrul nostru, în cadrul Studio-ului; cu prilejul unui ciclu de 15 conferințe experimentale despre istoria teatrului universal, care vor cuprinde fragmente de piese de la teatrul antic pînă la teatrul contemporan, tinerii actori vor putea să exerseze pe clapele unui amplu registru artistic. Concomitent cu învățămîntul ideologic, aceste experiențe vor contribui la ridicarea nivelului profesional, cultural și ideologic al colectivului de actori. Antrenarea celor mai bune cadre actricești în munca de asistență regizorală sau chiar în aceea de regie artistică este de asemenea un mijloc bun și prețios în ridicarea nivelului lor profesional.

Faptul că majoritatea actorilor au înțeles just linia spectacolelor și au realizat interpretări foarte bune și bune, că unii dintre ei țin conferințe, referate sau interesante analize asupra unor lucrări sau roluri demonstrează că nivelul actorilor ieșeni este în creștere nu numai pe plan profesional, ci și pe plan cultural, ideologic și politic. Ei sînt participanți conștienți, nu numai pe scenă, ci și în afara ei, la opera de construire a comunismului.

Legătura cu publicul face parte din răspunderile organizatorice ale directorului și ale conducerii teatrului. Deplasările în întreprinderi și instituții, în sate și comune, spectacolele prezentate aici integral sau fragmentar, lecturile interpretate sau recitățile, constituie un mijloc de pregătire estetică și culturală a publicului, de atragere a lui spre teatru. Conferințele experimentale vor fi, de asemenea, un bun mijloc de informare culturală și de dezvoltare a gustului pentru teatru.

Discuțiile duse în unele instituții de învățămînt superior de către directorul teatrului și unii interpreți au fost extrem de folositoare ambelor părți. Observațiile, nelămuririle, unele opinii critice foarte ascuțite și juste ne-au arătat necesitatea de a lărgi această acțiune și de a o folosi pentru îmbunătățirea spectacolelor. Au avut loc discuții pe marginea spectacolelor *Richard al III-lea* și *Grădina cu trandafiri*, care, de altfel, au avut cel mai mare număr de spectatori (în stagiunea 1962—1963) și care vor fi prezentate și în această stagiune.

Pentru a ne apropia cît mai mult de marele public avem în vedere două mijloace: vizite în întreprinderi și conferințe experimentale.

Am inițiat, din 1960, un *schimb de experiență* cu colectivul Teatrului Național din Cluj, pentru a face mai bine cunoscută activitatea teatrului nostru. Prin întîlnirea cu un alt public, aceste contacte se arată extrem de folositoare, exigența spectatorilor „străini” obligînd actorii la studiu, la ridicarea calitativă a interpretării.

Ne propunem să facem schimburi de experiență și cu Teatrul Național din București și cu Teatrul de Stat din Timișoara. În această privință, pentru colectivul Teatrului Național din Iași se ridică unele greutăți. Ele provin din faptul că spectacolele mari sînt montate pe o scenă mare și bine utilată tehnic, cum este cea de la noi. Asemenea scene se întîlnesc în puține localități din țară.

Pe viitor sîntem însă hotărîți să facem schimburi de experiență și cu alte colective din țară, în afara tradiționalei confruntări cu publicul din Cluj.

Trecerea în revistă a celor mai însemnate laturi ale responsabilității unui director de teatru lasă loc liber pentru încă numeroase aspecte.

Un teatru cu o activitate de 147 ani are sarcini mult mai mari decît teatrele tinere, nou create. Organizarea științifică a activității instituțiilor de cultură în societatea noastră socialistă impune teatrului nostru să-și determine profilul său. Răspunderea principală a directorului unui teatru este de a orienta astfel activitatea de perspectivă a teatrului pe care-l conduce încît colectivul artistic să ducă la bun sfîrșit nu numai sarcinile culturale ale actualității, ci să impulsioneze o dezvoltare a tuturor acelor laturi care fac din teatru un puternic factor de cultură, iar din membrii colectivului actoresc — maeștri ai unei înalte arte.

Prof. Ilie Grămadă

directorul Teatrului Național

„Vasile Alecsandri” din Iași